

Temat: Poetycka rozmowa o sumieniu (Wisława Szymborska „Pochwała złego o sobie mniemania”).

Z dzisiejszej lekcji nic nie odsyłasz. Uważnie przepiszesz notatki!

Sumienie – zdolność człowieka do oceny własnego postępowania i poczucie odpowiedzialności za nie, a zwłaszcza poczucie winy za zło, które się wyrządziło; – głos wewnętrzny, skrupuły, wątpliwości, zastrzeżenia; – wyrzuty sumienia, rachunek sumienia, czyste (nieczyste), spokojne, czułe, wrażliwe, zatwardziałe sumienie, ktoś nie ma sumienia, ktoś jest bez sumienia, mieć coś na sumieniu, kogoś ruszyło sumienie.

Wykonaj do zeszytu zadanie 1,2,3.

1. Uzupełnij tabelę, wpisując odpowiednie czasowniki.

Wyrzuty sumienia		
Można :	Można starać się :	Mogą człowieka :
mieć	zagłuszać	drećczyć

2. Co można zrobić z sumieniem? Uzupełnij zwroty odpowiednią formą rzeczownika.

zajrzeć w głąb
toczyć walkę
targować się
splamić
odwoływać się
być w zgodzie

3. Wyrażenia z lewej strony połącz z odpowiednimi znaczeniami po prawej.

ktoś bez sumienia	z poczuciem spokoju wewnętrznego
z czystym sumieniem	przyjąć za coś odpowiedzialność moralną
mieć kogoś na sumieniu	wywołać w kimś poczucie winy i skruchy
uspokoić sumienie	ktoś bezwzględny, pozbawiony skrupułów
brać coś na swoje sumienie wstrząsnąć	uznać, że popełniony czyn nie był nieetyczny
czyimś sumieniem uspić sumienie	stłumić w sobie poczucie winy
	wyrządzić komuś krzywdę

Przeczytaj głośno wiersz- str. 213.

Zapisz zwięzłą, jednozdaniową interpretację utworu. Wybierz jedną formułę wstępną i ją dokończ:

Wiersz mówi o...

Moim zdaniem tekst wiersza...

Wiersz rozumiem jako...

W wierszu pojawia się...

Sądzę, że poeta...

W wierszu Szymborskiej kryje się prawda o tym, że...

Podmiot liryczny rozważa w wierszu kwestie...

Osoba mówiąca w wierszu zastanawia się...

Przepisz notatki do zeszytu.

Analiza zasadniczej części wiersza

Notatka 1:

Bohaterowie	Znaczenie dosłowne	Postawa
myszolów	drapieżny ptak polujący na gryzonia, płazy i gady	nie ma sobie nic do zarzucenia
czarna pantera	drapieżny ssak, którego ofiarami są przeważnie mały, antylopy, dziki, jelenie, bydło domowe; atakuje też ludzi	skrupuły są [jej] obce
piranie	drapieżne, niezwykle żarłoczne ryby o ostrych zębach, atakujące w gromadzie również większe od siebie zwierzęta; są groźne także dla człowieka	nie wątpią w słuszność swoich działań
grzechotnik	jadowity wąż żywiący się głównie kręgowcami; jego ukąszenie jest zwykle śmiertelne dla człowieka	aprobuje siebie bez zastrzeżeń
szakal	drapieżny ssak, poluje w grupach na młode antylopy, cielęta, wyrządza szkody wśród drobiu	samokrytyczny nie istnieje
szarańcza	owady, groźne szkodniki roślin	żyją jak żyją i rade są z tego
aligator		(nie zastanawiają się, jak żyć)

	drapieżny gad atakujący małe i duże zwierzęta, a także ludzi	
trychina	włosień – pasożyt wielu gatunków ssaków, wywołujący groźne choroby, również u człowieka	
giez	owad, pasożyt ssaków bytujący pod skórą, w gardle, nozdrzach lub jelitach żywiciela	

Wymienione w wierszu zwierzęta miałyby, z ludzkiego punktu widzenia, wiele powodów do odczuwania wyrzutów sumienia. Nie czynią tego jednak, takie uczucia są im obce. To właśnie różni je od człowieka. Zwróćmy uwagę na **paradoks**:

*sto kilogramów waży serce orki,
ale pod innym względem lekkie jest.*

Serce orki jest ciężkie w sensie fizycznym (waży ok. 100 kg), ale moralnie jest lekkie, nie odczuwa win, nie czuje wstydu.

paradoks („Słownik języka polskiego” PWN)

1. «twierdzenie zaskakująco sprzeczne z przyjętym powszechnie mniemaniem, często ujęte w formę aforyzmu; też: sytuacja pozornie niemożliwa, w której współistnieją dwa całkowicie różne lub wykluczające się fakty»
2. «rozumowanie pozornie oczywiste, ale wskutek zawartego w nim błędu prowadzące do wniosków jawnie sprzecznych ze sobą lub z uprzednio przyjętymi założeniami»

Notatka 2

Kompozycja: wiersz ma budowę dwudzielną, pierwsze dwie zwrotki to proste wyliczanie krótkich informacji o drapieżnikach i pasożytach, ostatnia ma charakter komentarza odnoszącego się do człowieka. **Bohaterowie:** zwierzęta drapieżne i pasożyty.

Koncepcja człowieczeństwa: nieczyste sumienie jest dane tylko człowiekowi – tylko człowiek ma wątpliwości, skrupuły, zastrzeżenia, samokrytycyzm; zwierzęta nie mają tego typu odczuć.

Paradoksy: *pochwała złego o sobie mniemania, nic bardziej zwierzęcego niż czyste sumienie, sto kilogramów waży serce orki, ale pod innym względem lekkie jest.*

Tytuł:

aluzja do rozprawy filozoficznej (np. *Pochwały głupoty* Erazma z Rotterdamu) – wiersz to poetycka rozprawa filozoficzna; *Pochwała złego o sobie mniemania* – nieczystego sumienia, samokrytycyzmu, wątpliwości, zastrzeżeń do siebie samego, wyrzutów sumienia.

Wniosek:

Czyste sumienie to sumienie „nieużywane”. Nieczyste sumienie to cecha przynależna tylko człowiekowi, odróżniająca go od zwierząt; to cecha ludzka, świadcząca o człowieczeństwie.